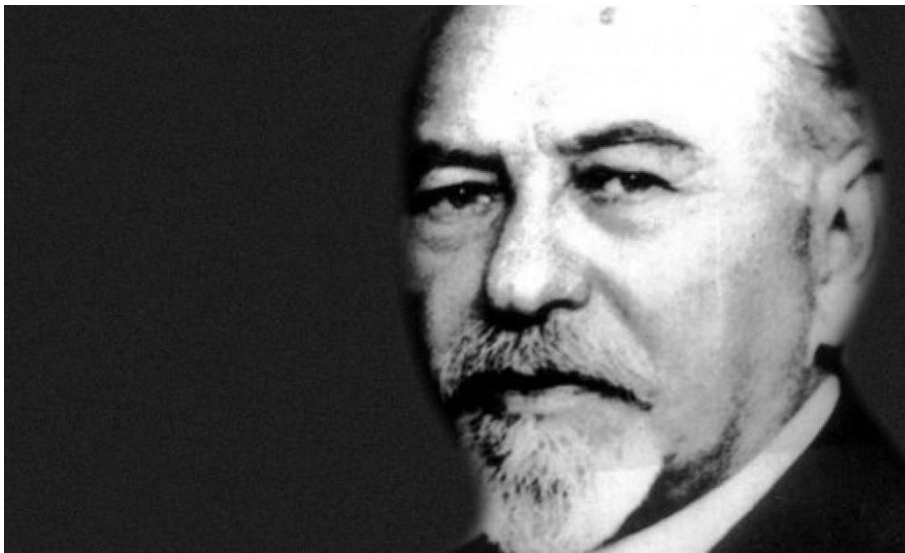

Biblioteca Județeană: Personalitatea săptămânii – Un om, o epocă, o moștenire: Dragomir Hurmuzescu

De către
Monitorul de Vaslui
15 martie 2025

La împlinirea a 160 de ani de la nașterea sa, este oportun să evocăm figura remarcabilă a marelui om de știință Dragomir Hurmuzescu, subliniind locul său esențial în evoluția culturală a României. Personalitatea sa complexă și profund legată de știință face dificilă surprinderea integrală a trăsăturilor care o definesc, dar aceasta reprezintă un punct de plecare solid în conturarea portretului său moral.

Pasiunea sa pentru știință și conștiința unei misiuni ce trebuia îndeplinită constituie trăsăturile fundamentale ale personalității sale. Lipsit de prejudecăți sau ambiții personale, Hurmuzescu nu a căutat niciodată recunoașterea sau onorurile, care ar fi putut să-l facă să abdice de la idealurile sale. Viața sa, marcată de sacrificii și renunțări, reflectă dedicarea totală față de știință și adevăr, fiind singura cale pe care a ales-o și la care nu ar fi renunțat niciodată.

Cunoscut pentru contribuțiile sale în fizica teoretică și aplicată, Hurmuzescu a jucat un rol crucial în înființarea învățământului tehnic superior în România și în crearea radiodifuziunii românești. Realizările sale i-au asigurat un loc de mare prestigiu în intelectualitatea românească.

Într-o perioadă în care studiul fizicii abia începea să prindă contur în țară, Dragomir Hurmuzescu a legat România de tradițiile internaționale ale fizicii, devenind o figură centrală în dezvoltarea acestui domeniu. După cum remarcă marele fizician Ștefan Procopiu, Universitatea din Iași îi datorează parte din strălucirea sa, iar fizica românească îi datorează descoperiri fundamentale.

Dragomir Hurmuzescu s-a născut pe 13 martie 1865, la București, într-o familie modestă, fiind fiul cel mare al lui Martin Hurmuzescu, funcționar la poștă, și al Profirei, o femeie casnică. A urmat școala primară în București și, în 1884, a absolvit Colegiul „Sfântul Sava”. În timpul liceului, a rămas orfan de tată, iar pentru a-și sprijini familia, a început să susțină meditații de limba franceză copiilor din familii înstărite. Între 1884 și 1887, a studiat la Facultatea de Științe a Universității din București.

După finalizarea studiilor în România, a obținut o bursă care i-a permis să își continue pregătirea la Universitatea Sorbona din Paris, unde a obținut licența în fizică în 1890, absolvind ca șef de promoție. În această perioadă, a lucrat în laboratorul Sorbona sub îndrumarea profesorului Gabriel Lippmann și a colaborat cu renumitele personalități Marie și Pierre Curie.

În 1894, a inventat dielectrina, un izolator pe bază de sulf și parafină, utilizat în construcția electroscopelor. De asemenea, a creat electroscopul Hurmuzescu, care urma să fie utilizat în majoritatea laboratoarelor, de către mari fizicieni. Pentru teza sa de doctorat, a proiectat și construit un dinam cu voltaj mare, invenție ce a atras un interes considerabil în cercurile științifice ale vremii.

Cea mai importantă realizare a lui Hurmuzescu la Paris a fost însă descoperirea, împreună cu colegul său francez L. Benoist, că razele X au proprietatea de a descărca corpurile elektrizate. Această descoperire, semnificativă atât pe plan teoretic, cât și experimental, i-a adus recunoaștere în cercurile științifice internaționale și a constituit punctul de plecare pentru descoperirea unor fenomene fizice importante.

După obținerea doctoratului în fizică în 1896, Hurmuzescu a avut o carieră științifică deosebită, fiind ales membru în mai multe societăți științifice de prestigiu, printre care „Societatea Franceză de Fizică” și „Comitetul savanților străini din Franța”. Multe dintre cercetările sale au fost publicate în reviste de specialitate de renume, cum ar fi „Analele Academiei de Științe” și „Buletinul Societății Franceze de Fizică”. Aceste lucrări au contribuit semnificativ la dezvoltarea fizicii și la consolidarea reputației sale pe plan internațional.

După susținerea tezei și încheierea perioadei pentru care fusese trimis în străinătate, Hurmuzescu se afla în fața unei alegeri importante: să rămână în Franța, unde perspectivele sale științifice erau strălucite, sau să se întoarcă în România, pentru a pune în slujba țării sale cunoștințele dobândite. Deși era conștient de valoarea lucrărilor sale și de oportunitățile care i se ofereau dacă s-ar fi dedicat exclusiv cercetării în laborator, Hurmuzescu a ales să se întoarcă în țară, demonstrând un profund patriotism și dragoste de țară.

În acea perioadă, posibilitățile de cercetare în România erau limitate. Totuși, Hurmuzescu a ales să se implice în organizarea învățământului tehnic superior, iar activitatea sa în acest domeniu a fost extrem de valoroasă. Deși dedicarea sa la formarea și dezvoltarea învățământului a avut un impact deosebit, nu mai puțin adevărat este că activitatea sa științifică nu a atins aceleași culmi de excelență pe care le-ar fi putut atinge dacă s-ar fi concentrat pe cercetare.

La întoarcerea în țară, ministrul învățământului de atunci, Petru Poni, l-a invitat la Iași, unde a fost numit, în 1896, conferențiar la Facultatea de Științe a Universității din Iași, iar ulterior a fost numit profesor la catedra de gravitate, căldură și electricitate, una dintre catedrele noi create. Prima sa preocupare a fost organizarea unui laborator de fizică, primul laborator de electricitate din țară. În acest laborator, au început să-și desfășoare activitatea științifică mulți tineri, dintre care unii au devenit fizicieni de renume, precum Ștefan Procopiu și N. Patriciu.

Ca dascăl și organizator al învățământului, Hurmuzescu a lăsat o amprentă adâncă în dezvoltarea culturală a României. Pionier al învățământului superior bazat pe experiență practică, a reușit prin eforturi continue să îndrume educația în direcția satisfacerii necesităților economice și sociale ale țării.

În 1901, a realizat, la Iași, experimentele de comunicație prin radio, inspirate de lucrările lui Guglielmo Marconi, Alexandr Popov și alți cercetători din perioada 1895-1901. În 1910, Hurmuzescu a înființat, în cadrul Universității din Iași, Școala de Electricitate Industrială, care oferea cursuri de specialitate pentru tinerii care avuseseră deja o pregătire postliceală în domeniul fizicii, chimiei și matematicii. Acest demers a contribuit semnificativ la formarea unei noi generații de specialiști în domeniul electricității și ingineriei electrice din România.

În această perioadă, savantul a publicat numeroase lucrări științifice dedicate razelor X și studiului radioactivității petrolului și apelor minerale din România. Școala de fizică din Iași, întemeiată pe baze solide de către Hurmuzescu, a continuat să se dezvolte și după plecarea sa, dând roade bogate în domeniul cercetării.

În 1913, odată cu transferul său la București, Hurmuzescu își concentrează eforturile asupra organizării învățământului de electrotehnică. Aici, pune bazele primului post de radiodifuziune din România și devine redactor al

revistei „Radiofonia”. Datorită contribuției sale remarcabile, în 1928, la înființarea „Societății Române de Radiodifuziune”, este ales președinte al Consiliului de Administrație și, ulterior, al Consiliului Tehnic.

În toamna anului 1916, în fața iminentei ocupări a capitalei de către trupele germane, Hurmuzescu se retrage împreună cu familia la Iași, unde se implică activ în Asociația Profesorilor Universitari. Un an mai târziu, în august 1917, alături de alți profesori români, este trimis în Franța pentru a susține interesele naționale. La Paris, contribuie la stabilirea principiilor de dezvoltare a învățământului tehnic din România.

De-a lungul carierei sale, Hurmuzescu a valorificat la maximum resursele disponibile atât la Iași, cât și la București pentru a-și continua cercetările științifice. Încă din 1897, a studiat intens fenomenele electrice, axându-se pe proprietățile corpurilor în câmp magnetic, efectele forței electromotoare generate de deformări mecanice și influența razelor X asupra corpurilor electrizate.

Datorită contribuțiilor sale științifice, Dragomir Hurmuzescu și-a câștigat un renume printre marii fizicieni ai vremii, devenind un reprezentant de prestigiu al fizicii românești pe plan internațional. Ca recunoaștere a meritelor sale, era invitat la toate congresele internaționale ale fizicienilor, iar în 1923, Societatea Franceză de Fizică l-a ales membru corespondent, alături de P. Yeeman și alți savanți de renume.

Pensionarea sa din învățământ, în 1937, nu a marcat sfârșitul activității sale științifice. Pentru un om care și-a dedicat viața muncii și cercetării, retragerea completă ar fi fost de neconceput. În ciuda vârstei și a dificultăților, a continuat să exploreze domeniul care îl pasionase dintotdeauna—studiul energiei atomice—folosindu-se de materialele pe care le avea la dispoziție.

Pe lângă cercetare, și-a dedicat timpul unei alte mari pasiuni: lectura. Petrecea peste zece ore pe zi la masa de lucru, alternând între lecturi din domeniile sale preferate—știință, călătorii, biografii ale marilor personalități și istorie. Își propusese chiar să scrie o carte despre fizică și fizicieni, bazată pe amintirile sale și pe evoluția acestei științe în România.

În ultimii ani de viață, imobilizat în casă, și-a continuat activitatea intelectuală, lucrând la redactarea memoriilor sale, o cronică a unei vieți împlinite și dedicate cunoașterii. Moartea sa, survenită pe neașteptate la 31 mai 1954, l-a găsit la masa de lucru, dedicat până în ultima clipă pasiunii sale pentru știință. A părăsit această lume așa cum a trăit—muncind neobosit și dăruindu-se cunoașterii.

Dragomir Hurmuzescu a lăsat o moștenire de neprețuit în fizică și în știința românească. Pe lângă activitatea sa de cercetător, a fost un profesor dedicat, formând generații de fizicieni și contribuind la dezvoltarea învățământului de

specialitate. În 1965, la centenarul nașterii sale, UNESCO i-a adus un omagiu de prestigiu, organizând o sesiune științifică mondială în onoarea marelui savant român.

Prin întreaga sa operă, el a consolidat prestigiul științei românești și a demonstrat că excelența intelectuală se îmbină armonios cu noblețea caracterului. Realizările sale, de o valoare inestimabilă, nu doar că au impulsionat progresul în diverse domenii ale științelor aplicate, dar au reprezentat și o contribuție esențială la dezvoltarea umanității. Astfel, memoria sa rămâne onorată, iar impactul său asupra științei continuă să inspire generațiile viitoare.

Bibliotecar, Luciana Macovei

Biblioteca Județeană „Nicolae Miclescu Spătarul” Vaslui

Bibliografie: Dragomir Hurmuzescu. Constantin A. Ghica. București: Editura Științifică, 1967. Figuri de fizicieni români. Victor Marian. București: Editura Enciclopedică Română, 1969.